

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 55/2024, 31 LIPCA 2024 © PISM

KOMENTARZ

Zabójstwo Ismaila Hanijji, atak w Bejrucie i perspektywy regionalnej eskalacji

Michał Wojnarowicz

Śmierć politycznego przywódcy Hamasu Ismaila Hanijji w przeprowadzonym przez Izrael ataku w Teheranie może doprowadzić do pogłębienia bieżącego kryzysu na Bliskim Wschodzie na kilku płaszczyznach. Zabójstwo może skutkować zerwaniem rozmów dotyczących zawieszenia broni w Strefie Gazy, ale potencjał działania Hamasu na tym etapie konfliktu pozostaje coraz bardziej ograniczony. Zakres dalszej eskalacji zależy głównie od odpowiedzi Iranu.

Kim był i w jakich okolicznościach zginął Ismail Hanijja?

Ismail Hanijja był od 2017 r. szefem biura politycznego Hamasu, poprzednio kierował jego strukturami w Strefie Gazy, a po wyborach w Autonomii Palestyńskiej (AP) w 2006 r. pełnił przez kilkanaście miesięcy [funkcję premiera AP](#). [Rezydując w Katarze](#), był głównym kierującym polityką organizacji, koordynując ją z przywództwem w Strefie Gazy. Był też najwyższym rangą zewnętrznym przedstawicielem Hamasu. W tej roli reprezentował ugrupowanie w stosunkach [z regionalnymi](#) i [pozaregionalnymi](#) partnerami, a także w [relacjach wewnątrzpalestyńskich z Fatahem](#). 30 lipca br. brał udział w inauguracji [prezydenta Iranu Masuda Pezeszkiana](#). W nocy 31 lipca został zabity w ataku rakietowym przeprowadzonym przez Izrael w Teheranie.

Jaki jest kontekst ataku?

[Po ataku Hamasu z 7 października](#) Izrael zapowiedział likwidację jego liderów, wskazując, że celem będzie również przywództwo polityczne przebywające poza Strefą Gazy. W styczniu w Libanie został zabity [Saleh al-Arouj](#), zastępca Hanijji. W bombardowaniu w Strefie Gazy w kwietniu zabito trzech synów Hanijji. W połowie lipca siły izraelskie próbowały też zlikwidować dowódcę skrzydła wojskowego

Hamasu Mohammeda Deifa, ale ani Izrael, ani Hamas nie potwierdziły jego śmierci. Wizyta Hanijji na terytorium Iranu, uznawanego przez Izrael za państwo wrogie, była czynnikiem umożliwiającym zamach – przeprowadzenie operacji np. w Turcji czy Katarze niesłoby dla Izraela dużo większe koszty polityczne. Jednocześnie wobec Hanijji (podobnie jak innych przywódców Hamasu) Międzynarodowy Trybunał Karny rozważał wydanie nakazu aresztowania w kontekście zbrodni popełnionych na izraelskich cywilach.

Co zabójstwo Hanijji oznacza dla wojny w Strefie Gazy?

Śmierć Hanijji z dużym prawdopodobieństwem wstrzyma toczące się [negocjacje między Hamasem i Izraelem](#), dotyczące zawieszenia broni w Strefie Gazy i wymiany więźniów na podstawie planu przedłożonego [przez USA](#). Stanowiska stron względem porozumienia miały być w ostatnim czasie coraz bardziej zbieżne, jednak dodatkowe warunki zadeklarowane w lipcu przez premiera Benjamina Netanjahu dodatkowo opóźniły finalizację rozmów. Decyzja izraelskich władz o zabiciu Hanijji destabilizuje ten proces i oznacza kontynuację walk w Strefie Gazy (liczba zabitych według danych palestyńskich to ok. 40 tys.), a także potencjalne zantagonizowanie relacji Izraela z mediatorami – Egiptem i Katarzem. Jednocześnie Hamas nie ma innej

KOMENTARZ PISM

perspektywy zakończenia walk niż ścieżka negocjacyjna (poza scenariuszem ogłoszenia kapitulacji lub nagłą zmianą stanowiska Izraela pod wpływem nacisków międzynarodowych). Zbrojna reakcja Hamasu na śmierć Hanijji będzie bardzo ograniczona z uwagi na osłabienie potencjału organizacji, [w tym na Zachodnim Brzegu](#).

Jakie znaczenie ma jednoczesny atak Izraela na wojskowe kierownictwo Hezbollahu?

Moment zabójstwa Hanijji był bliski izraelskiemu nalotowi na Bejrut (30 lipca), w którym zginął Fuad Shukur – jeden z głównych dowódców Hezbollahu, najwyższy rangą członek organizacji zabity przez Izrael [od początku wojny](#). Nalot był z kolei odpowiedzią na [ostrzał rakietowy Hezbollahu](#) z 27 lipca, który skutkowało śmiercią 12 dzieci w miejscowości Madżdal Szams [na Wzgórzach Golan](#). Zamach na Hanijję zwiększa prawdopodobieństwo nowych ataków Hezbollahu na Izrael, zarówno jako własnej odpowiedzi „solidarnościowej” [na śmierć sojusznika](#), jak i we współpracy z Iranem. Jednocześnie scenariusz interwencji w południowym Libanie – rozważany przez Izrael – pozostaje

mało prawdopodobny ze względu na skalę zaangażowania izraelskich sił w Strefie Gazy i rosnącą krytykę działań Izraela ze strony jego partnerów.

Jak może odpowiedzieć Iran?

Ataki w Teheranie i Bejrucie stanowią przede wszystkim wizerunkowy cios dla irańskiego przywództwa, zwłaszcza dla [reprezentującego obóz reformistów nowego prezydenta](#). Zapowiedziana irańska odpowiedź w połączeniu z eskalującą sytuacją na linii Izrael–Hezbollah grozi szerszą konfrontacją między stronami. Jej skala może być większa niż atak rakietowy z [kwietnia br.](#) i w większym stopniu skoordynowana z różnych odcinków (Libanu, Iraku, [Jemenu](#)). Działania Iranu mogą wykraczać również poza Bliski Wschód i obejmować cele izraelskie w innych regionach (np. w Azji) lub być wymierzone w sojuszników Izraela. Dla odparcia zmasowanego ataku – podobnie jak w kwietniu – Izrael będzie w jeszcze większym stopniu zależny od wsparcia wywiadowczego i wojskowego USA i sojusznicznych państw arabskich.